

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki

w sprawie **N. Ż.**

ukaranej za wykroczenia z art. 151 § 1 k.w. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.

w dniu 26 lipca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść ukaranej od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce z dnia 21 grudnia 2017 r., sygn. akt VII W 914/17

**uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w.
postępowanie w sprawie umarza, zaś kosztami postępowania
obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

N. Ż. została obwiniona o to, że:

1. w dniu 4.10.2017 r. o godzinie 11:45, w pobliżu miejscowości P., gmina [...], na terenie Nadleśnictwa X., nie będąc osobą uprawnioną, przechodziła przez las w miejscu w którym jest to zabronione, to jest popełnienia wykroczenia z art. 151 § 1 k.w.;

2. w czasie, miejscu i okolicznościach jak wyżej, wbrew żądaniu osoby uprawnionej, nie opuściła lasu w miejscu, w którym przebywanie jest zabronione, to jest popełnienia wykroczenia z art. 157 § 1 k.w.

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce wyrokiem nakazowym z dnia 21 grudnia 2017 r., sygn. akt VII W 914/17, uznał obwinioną za winną popełnienia zarzucanych jej wykroczeń i za to na podstawie art. 151 § 1 k.w. w zw. z art. 9 § 1 k.w. wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 zł oraz rozstrzygnął o kosztach sądowych.

Wyrok ten uprawomocnił się dnia 16 stycznia 2018 r. bez zaskarżenia.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając je w całości na korzyść ukaranej. Zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranej czynu i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzuconego obwinionej budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności czynu.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja jest w całości oczywiście zasadna i dlatego mogła być uwzględniona na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.

Stosownie do treści art. 93 § 2 k.p.w., warunkiem orzekania w postępowaniu nakazowym jest brak jakichkolwiek wątpliwości co do okoliczności czynu i winy obwinionego. Wyrok nakazowy może zatem zostać wydany tylko wtedy, gdy materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych wątpliwości co do winy i okoliczności popełnienia zarzuconego czynu (zob. np. ostatnio wyroki Sądu

Najwyższego z dnia 7 czerwca 2022 r., IV KK 181/22 oraz z dnia 15 września 2022 r., V KK 339/22). Zgodzić się więc należy ze skarżącym, gdy wskazuje, że skoro rozstrzygnięcie o przedmiocie procesu w trybie nakazowym dokonuje się wyłącznie w oparciu o rezultaty postępowania wyjaśniającego, to należy przyjąć, iż jest to możliwe tylko wówczas, gdy bazując na materiałach dowodowych zebranych w sprawie, chociażby w minimalnym, wymaganym przez prawodawcę zakresie, możliwa jest ocena przesłanek o charakterze materialnym, tj. okoliczności popełnienia czynu i winy domniemanego sprawcy wykroczenia. Uwzględniając powyższe zapatrywania, nie budzi wątpliwości, że okoliczności niniejszej sprawy nie pozwalały na wydanie rozstrzygnięcia w omawianym trybie.

Otóż w oparciu o materiał dowodowy uzyskany w toku czynności wyjaśniających w rozpatrywanej sprawie nie można w sposób jednoznaczny ustalić, czy na terenie Nadleśnictwa X. w dniu 4 października 2017 r. obowiązywał okresowy zakaz wstępu do lasu. Wprawdzie z zeznań leśniczego K. Z. wynika, że powierzchnia X., objęta była czasowym zakazem wstępu, z uwagi na prowadzone prace związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego i pożarowego, a wymieniony teren został oznaczony znakami zakazu wstępu, zaś do akt sprawy załączono kopię zarządzenia nr [...] Nadleśniczego Nadleśnictwa X. z dnia 28 kwietnia 2017 r. oraz dwa załączniki, tj. mapę lasów objętych okresowym zakazem wstępu i obwieszczenie. Wskazane materiały sprawy nie pozwalały jednak na przypisanie obwinionej zarzucanych jej wykroczeń procedując w trybie nakazowym. Na kanwie sprawy nie można bowiem było przyjmować, że okoliczności czynów i wina obwinionej nie budzą wątpliwości.

Czyn zabroniony stypizowany w art. 151 § 1 k.w. polega między innymi na przechodzeniu lub przejeżdżaniu przez grunt leśny w miejscach, w których jest to zabronione. Wykroczenie to może być popełnione zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie. W przedmiotowej sprawie kluczowa dla ustalenia odpowiedzialności obwinionej jest zatem ocena, czy była ona uprawniona do przebywania w tym lesie.

Kwestię tę regulują przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1356). W myśl art. 26 ust. 1 tej ustawy, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa są udostępniane dla ludności. Z kolei, stosownie do jej art. 26 ust.

3, nadleśniczy jest uprawniony do wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa. Trafnie podnosi Rzecznik Praw Obywatelskich, że kolejnym elementem normy prawnej zawartej w przytoczonym przepisie są przesłanki wprowadzenia tego zakazu. Innymi słowy, zakaz wstępu do lasu może wprowadzić wyłącznie nadleśniczy oraz nie może to być zakaz inny, niż okresowy. Wyłączona jest więc możliwość wprowadzenia zakazu przez jakąkolwiek inną osobę nie posiadającą przymiotu „nadleśniczego” (nie będącą nadleśniczym), podobnie jak nie jest możliwe wprowadzenie zakazu stałego (bezterminowego). Działanie takie nie mieściłoby się bowiem w granicach kompetencji nakreślonej w art. 26 ust. 3 ustawy o lasach.

Tymczasem wspomniane zarządzenie nr [...] z dnia 28 kwietnia 2017 r. jest aktem prawnym zmieniającym zarządzenie nr [...]1 Nadleśniczego Nadleśnictwa X. z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu, którego to, jako źródłowego, w przedmiotowych aktach brakuje. W zarządzeniu nr [...] wskazano przy tym jedynie tereny, których zakaz wstępu do lasu nie dotyczy, pozostałe zaś postanowienia, w tym kwestie terminu obowiązywania przedmiotowego zakazu wskazanego w zarządzeniu nr [...]1, pozostawiono bez zmian. Z kolei z treści obwieszczenia stanowiącego załącznik do wskazanego zarządzenia nr [...] wynika, że termin obowiązywania zakazu wstępu ustalono od dnia 1 kwietnia 2017 r. do odwołania, zaś jako przyczynę jego wprowadzenia wskazano „zagrożenie bezpieczeństwa publicznego, związane w wystąpieniem w lasach zniszczenia oraz znacznego uszkodzenia drzewostanów, przejawiającego się masowym zamieraniem drzew i drzewostanów na skutek zachodzących procesów powodujących powstanie dużej liczby drzew martwych, stanowiących realne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz ich mienia”.

Uwzględniając powyższe, zasadnie przyjmuje Rzecznik Praw Obywatelskich, że przepisy nie pozwalają na wprowadzenie przez Nadleśniczego zakazu nieograniczonego terminem. Sformułowanie „do odwołania” świadczy zaś w istocie o stałym charakterze zakazu. Ponadto, przyczyna wskazana w obwieszczeniu w ogóle nie może być podstawą legalnie wprowadzonego zakazu, jako że nie występuje w katalogu powodów wprowadzenia zakazu okresowego wskazanych w

art. 26 ust. 3 ustawy o lasach. Katalog przyczyn, dla których możliwe jest wprowadzenie zakazu w trybie art. 26 ust. 3 tej ustawy dotyczy nadzwyczajnych zdarzeń, których zaistnienie może spowodować odstąpienie od ogólnej zasady udostępniania lasu dla ludności i prowadzić do ograniczeń uprawnień obywatelskich wynikających z art. 26 ust. 1 ustawy o lasach. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki SN z dnia 10 lipca 2019 r., III KK 167/19; z dnia 17 maja 2023 r., IV KK 151/23 czy też z dnia 13 lipca 2023 r., IV KK 176/23).

Uzasadnione wątpliwości może też budzić społeczna szkodliwość przypisanych ukaranej czynów. Nie sposób bowiem pominąć i tego, że Sąd orzekający – co również słusznie akcentuje skarżący - nie rozważał, czy zachowania obwinionej, polegające na braniu udziału w pokojowej akcji protestacyjnej przeciwko masowemu pozyskiwaniu drewna w Y., cechują się szkodliwością społeczną w jakimkolwiek stopniu (art. 1 § 1 k.w.).

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy był zobligowany skierować sprawę na rozprawę, przeprowadzić postępowanie dowodowe i wyjaśnić wszystkie istotne dla merytorycznego rozstrzygnięcia kwestie. W szczególności zaś Sąd ten powinien zapoznać się z treścią zarządzenia nr [...]1 Nadleśniczego Nadleśnictwa X. z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu i ustalić, czy zakaz ten został wydany zgodnie z obowiązującym prawem, oraz czy zachodziły materialnoprawne podstawy przypisania obwinionej odpowiedzialności za zarzucane jej wykroczenia.

Tym samym potwierdził się zarzut kasacji, a wskazane w nim rażące naruszenie art. 93 § 2 k.p.w., jakiego dopuścił się Sąd Rejonowy, miało istotny wpływ na treść zapadłego wyroku, bowiem nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy, zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Z tych względów konieczne było uwzględnienie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich i uchylenie zaskarżonego nią wyroku nakazowego. Nie było już jednak dopuszczalne przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, jako że w dacie złożenia kasacji (6 kwietnia 2023 r.) okres przedawnienia karalności zarzucanych obwinionej wykroczeń przewidziany w art. 45 § 1 k.w. już upłynął (zob. uchwała składu siedmiu sędziów SN

z dnia 7 czerwca 2002 r., I KZP 15/02). Wobec powyższego należało zatem, w oparciu o przepisy art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w., umorzyć postępowanie o wykroczenia zarzucane obwinionej.

W ramach art. 45 § 2 k.w. ustawodawca zamieścił wprowadzić regulację, w świetle której w razie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia termin przedawnienia „odżywa” i biegnie od daty takiego uchylenia. Zasada ta odnosi się oczywiście wyłącznie do sytuacji, w których przedawnienie karalności jeszcze nie nastąpiło (zob. wskazany wyrok SN z dnia 13 lipca 2023 r., IV KK 176/23 i powołane tam judykaty), co nie miało jednak miejsca w niniejszej sprawie.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia art. 119 § 2 pkt 1 k.p.w.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

JK

[ał]